

”تسی جی۔۔۔۔۔ کئے چنگے او۔۔۔۔۔ میں تہاڈے گھروں کدی وی نہیں نساں گا۔“ تے ایہہ کہندیاں کہندیاں شاید خوشی دے ماریاں اوسدے ہتھ کتب گئے تے نویں پلیٹ دے چارٹو لے ہو گئے۔

میں مڑ کے دیکھیا۔ تاں محمود اپنیاں نظراں راہیں رحم دی اپیل کردا کھڑا سی۔ اوہدیاں نظراں جویں میرے کلیجے نوں ونھ گئیاں، نگا جیہا بال وچارا، ایہوں کنیاں فکراں پے گئیاں نیں۔ میں پرت کے فیرا پنے کم وچ رُجھ گئی۔

کافی چر بعد اوہدی مری جیہی اواز آئی۔

”باجی جی تساں مینوں ماریا نہیں۔“

”کوئی نہیں غلطی انسان کولوں ای ہو جانندی اے۔۔۔۔۔ مارنا کاہدے لئی سی۔“

میں کیہاتاں اوہدیاں اکھاں وچ اتھر آ گئے۔

”جی پہلے والیاں بیگماں تے مینوں بوہت ماریاں سن۔“

دو بے دن میں اوہدا قاعدہ تختی لے آئی تے پڑھائی شروع کرادتی پر میں اوہدیاں گلاں توں بوہت عاجز ساں۔ سبق تاں اوہ انج یاد کر لیندا سی۔ جویں واہ وگے۔ پر پڑھدیاں پڑھدیاں ہو رگلاں چھیڑ کے بہر رہندا سی اک دن سبق پڑھ رہیا سی۔ بابا آیا۔ آم لایا۔ تاں کہن لگا۔ ”سانوں تے پتا ای نہیں امب داسوا کہو جیہا ہوندا اے۔ ابا ہوندا تے امب کھوانا پراوہ تے اودوں ای فوت ہو گیا سی جدوں میں نگا جیہا ساں۔ مینوں تے یادوی نہیں اے دی شکل۔“ ماں کہندی اے ”توں میرے کچھڑ سیس۔ جدوں تیرا ابا فوت ہو یا سی۔“ پر ماں نے جدوں دو جاویاہ کیتا۔ اودوں میں وڈا ساں مینوں سب یاد اے۔“

”تیری ماں نے دو جاویاہ کر لیا اے۔ فیروی تینوں پڑھایا لکھایا نہیں۔“

”اوہ جی کہیہ کردی وچاری۔ چھیاں جیاں نوں کوں پال دی؟“

میرا نوں پیووی بڑانگا را اے۔ ہک پیسے دادیوال نہیں۔ روز نشہ کر کے آجاندا سی۔ تے سانوں ساریاں نوں گٹ داسی۔ ایس کر کے ماں نے سانوں کم تے لادتا پئی اوہدی مارتوں تاں بچ جاواں گے۔“

”ہن گزارہ چل جاندا اے تہاڈا۔“

”آہو جی! میرے وڈے بھرا کدوں دے کم تے لگ گئے ہونے نیں۔ میں وی کم کرناواں۔ واہ۔۔۔ واہ گزارہ ہو جاندا اے جی۔ ہُن

میں پڑھ لکھ کے باؤ بن جاواں گاتے ماں نوں نوں کپڑے لے کے دیاں گانا لے جی۔ میں اوہنوں مزیدار چیچاں وی کھواواں گا۔ وچاری سَکے ٹکڑے کھا کھا کے اک گئی ہونی ایں۔“

”اچھا۔ ہن تُوں تقریر بند کرتے سبق یاد کر۔“

”ہچھا جی۔“

پر نہ اوہدیاں تقریراں بند ہونیاں تے نہ اوہ دھیان نال سبق یاد کر سکیا۔ اک دن میں خفا ہو کے کہہ دتا۔ ”محمود! بے توں پڑھائی کرنی ایں تاں سب کچھ چھڈ کے پہلاں دھیان نال سبق یاد کر یا کر نہیں تاں میں پڑھانا چھڈ دیاں گی۔“

فیراچ ہون لگ پیا پچی میں کوئی کم دسیاتے اگے کچھ ہو گئی مڑ کے جو آئی تاں محمود ہوری غائب۔

”محمود توں کتھے سیس؟“

”باجی میں سبق یاد کر رہیا ساں۔“ اودھا ایہہ جواب مینوں لاجواب کر دینداسی۔ تے میں دل ای دل وچ شرمندہ جیہی ہو کے اوہ کم آپے ای کر لیندی ساں پر جدوں تھوم پیازدی بو میریاں ہتھاں وچ رچ گئی تے برتن مانجھ مانجھ کے ٹھوں گھس گئے تاں محمود دی پڑھائی توں چڑ جیہی چڑھن لگ پئی۔ پر کردی کیہ۔ سیانے آکھدے نیں پئی گل پیا ڈھول وجانا پیندا اے۔ مینوں وی ہُن کوئی علاج نہیں سی تھجھ رہیا اپنی کیتی دا؟ میں ولادلا کے محمود نوں کہندی رہندی ساں۔ ”محمود پہلاں کم کر لیا کر فیر سبق یاد کر لیا کر۔“ پر اوہ سبق وچ ایناں ڈبیا ہو یا ہنداسی جے قاعدہ اودھے سائمنے ہوئے نہ ہوئے بس اکھاں بند کر کے طوطے وانگول بولی جاندا سی۔

اک دن میں کم ٹوں واپس آئی۔ تھکی ہوئی ساں تے بھکھ وی لگی ہوئی سی۔ میں چھیتی چھیتی مُونہہ تے پانی دے چھٹے مارے تے محمود نوں اواز دتی۔

”محمود کھانا لیا۔“ تے آپ اخبار ویکھن لگ پئی۔ پندرہ (15) منٹ لنگھ گئے یا شاید اڈھا گھنٹا۔ پر کھانے دی شکل ای نہ نظر آئی۔ تاں میں کچن ول گئی۔ چلھے اُتے سکھنا تو ایا سڑداسی تے محمود بل بل کے سبق پڑھی جا رہیا سی۔ اک دم میرا داغ بھبھیری وانگول بھوں گیا۔ میں محمود دے ہتھ وچوں قاعدہ کھوہ کے پرانہہ سٹ دتا۔ اوہ حیران کھلوتا ناخ میرے ول ویکھی جا رہیا سی جو میں پتھر دا ہو گیا ہووے۔ میں اودھا بستہ چُک کے اک کونے وچ رکھ دتا تے چیک کے آکھیا۔

”بس بہتیری ہو گئی۔ تیرا پڑھنا لکھنا بند۔“

اوہ کچھ چر کھلوتا رہیا فیر کچھ چر بعد بستے نوں حسرت بھریاں نظراں نال تنکدے تنکدے ہو لی ہو لی بُو ہے ول ٹر پیا۔

”محمود۔ کدھر جا رہیا ایس؟“ میں اواز دتی۔ پر شاید اوہنے سُنیا ای نہیں سی۔ ہو لی ہو لی قدم رکھدا جو یں نیندر وچ ٹر رہیا ہووے۔ اوہ بُو ہے وچوں باہر نکل گیا تے اُج تیک نہیں پر تیا۔

مشق

- 1- ایس افسانے دا خلاصہ اپنے لفظاں وچ لکھو۔
- 2- محمود دے تعلیم حاصل کرن دے شوق بارے پنج سطر لکھو۔
- 3- محمود نے بستے ول حسرت بھریاں نظراں نال کیوں ویکھیا؟ وضاحت کرو۔